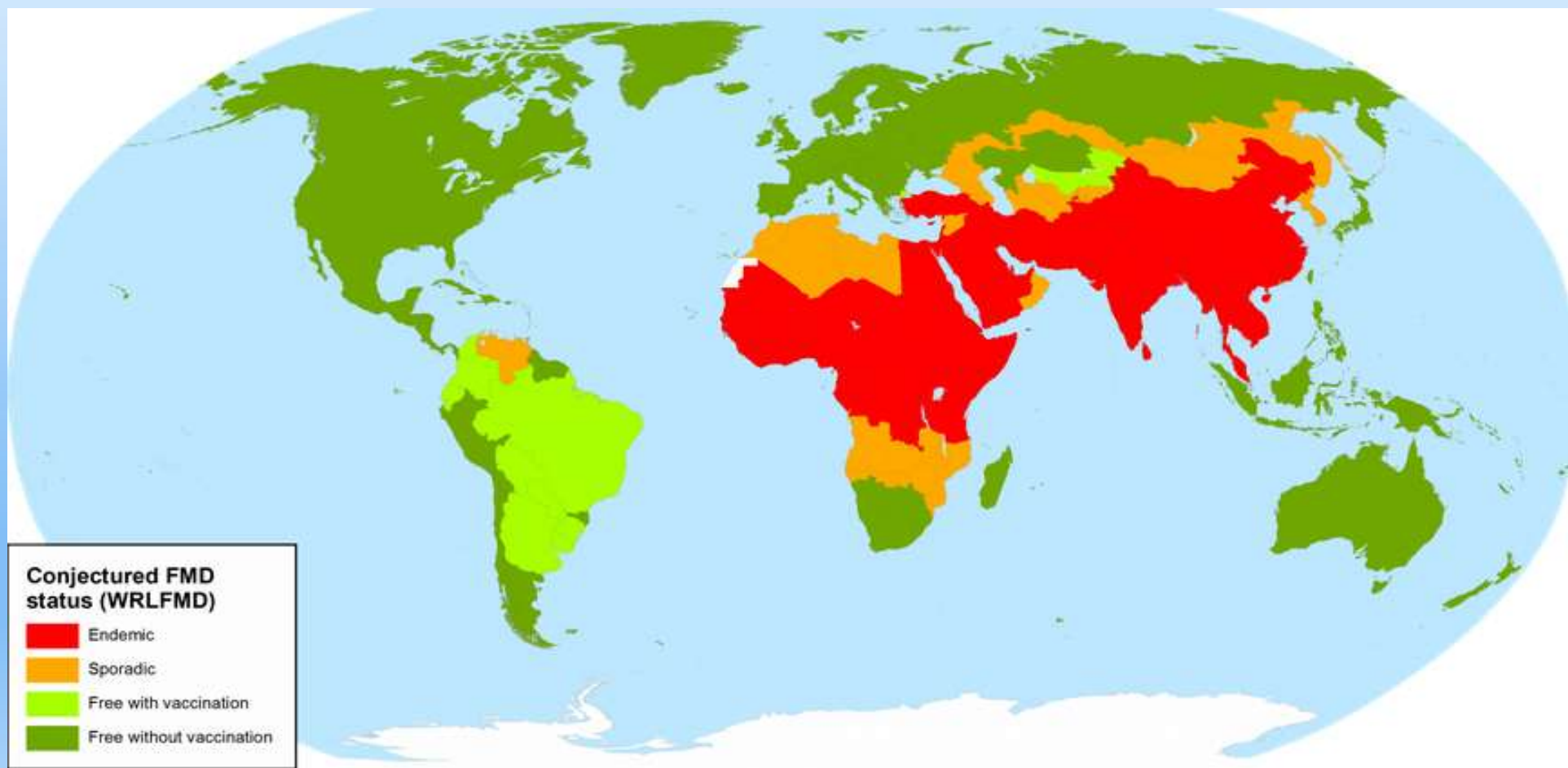

Pryszczyca (Foot and mouth disease, FMD)

Wystąpienie na terenie Republiki Słowacji i Węgier ognisk pryszczycy i zagrożenie dla hodowców na terenie Polski

07.04.2025

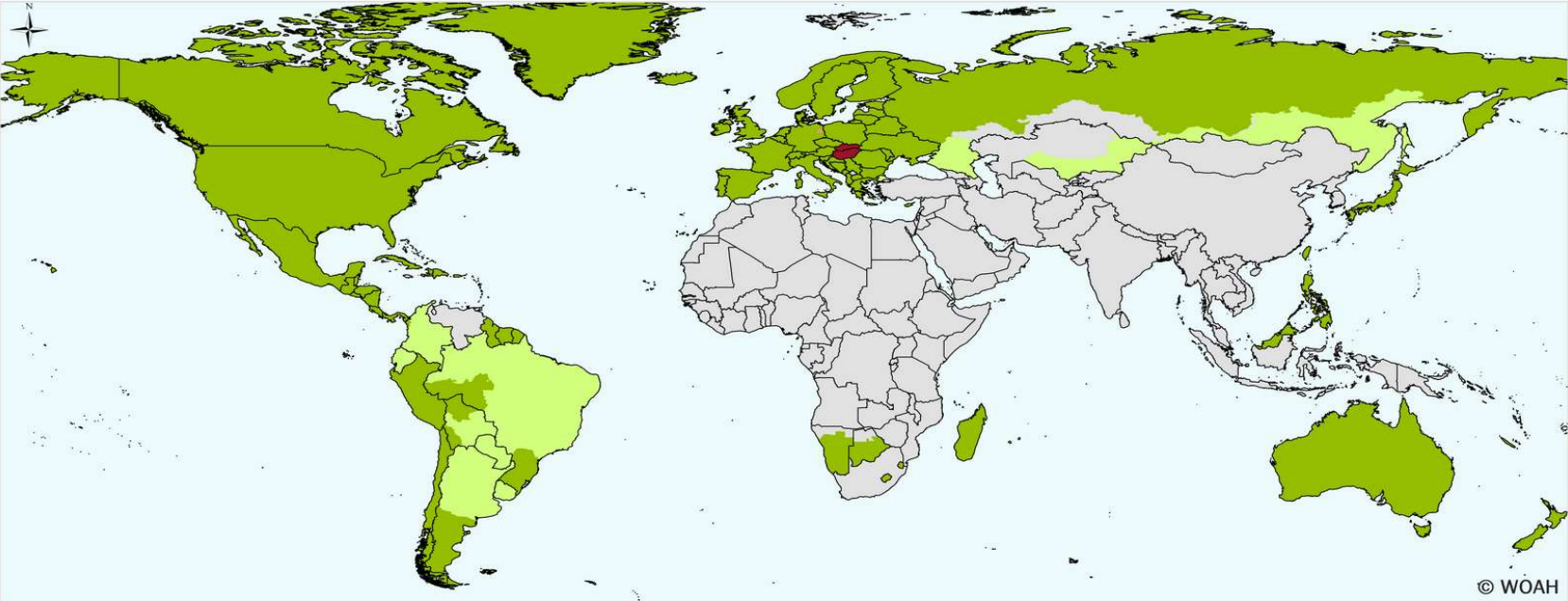
Jeszcze nie tak dawno temu...

Marzec 2025

WOAH Members' official FMD status map

Last update March 2025

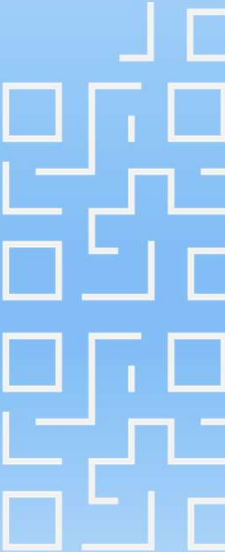
© WOAH

Dark Green: Members and zones recognised as free from FMD without vaccination
Light Green: Members and zones recognised as free from FMD with vaccination

Dark Red: Suspension of FMD free status
Orange: Containment zone*

Grey: Countries and zones without an official status for FMD

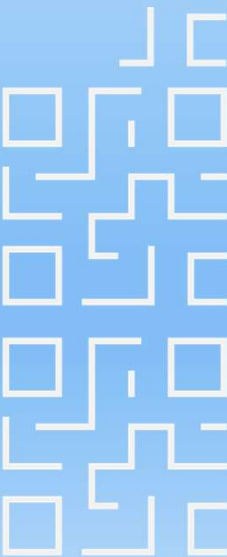
*Please refer to the Europe regional map for visualisation in the FMD official disease status page

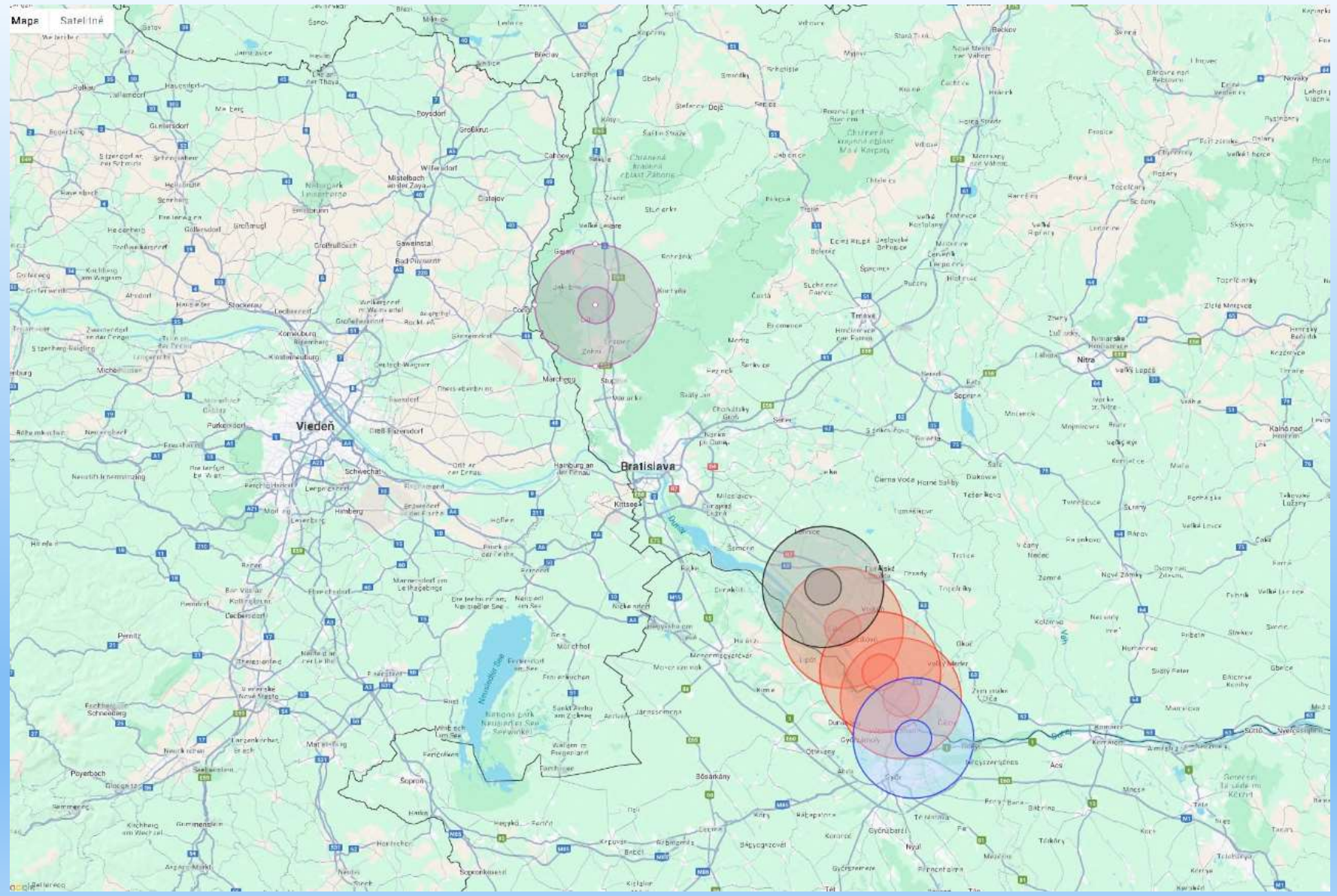
Sytuacja epidemiologiczna

- *w dniu 6 marca 2025 r. stwierdzono pierwsze ognisko pryszczycy na Węgrzech w gospodarstwie utrzymującym 1418 sztuk bydła, zlokalizowanym w miejscowości Kisbajcs w komitacie Győr-Moson-Sopron graniczącym ze Słowacją okresami Komárno w kraju Nitrzańskim i Dunajská Streda w kraju Trnavskim.
- *w dniu 21 marca 2025 r. stwierdzono pierwsze, drugie i trzecie ognisko pryszczycy na terytorium Słowacji w 3 gospodarstwach położonych w okresie Dunajská Streda, tj. na obszarze zagrożonym ustanowionym w promieniu 10 km wokół ogniska FMD stwierdzonego na terytorium Węgier.
- *w dniu 25 marca 2025 r. stwierdzono czwarte ognisko pryszczycy na terytorium Słowacji w gospodarstwie utrzymującym 279 sztuk bydła, zlokalizowanym w obszarze zagrożonym ustanowionym w związku z trzecim ogniskiem.
- *w dniu 26 marca 2025 r. stwierdzono drugie ognisko pryszczycy na Węgrzech, w gospodarstwie bydła mlecznego utrzymującego ok. 3000 sztuk zwierząt, zlokalizowanym w gminie Level w powiecie Győr-Moson-Sopron w pobliżu styku granic austriackiej, czeskiej i słowackiej.
- w dniu 30 marca 2025 r. stwierdzono piąte ognisko pryszczycy na terytorium Słowacji, w gospodarstwie utrzymującym ponad 3500 sztuk bydła w kraju bratysławskim w okresie Malacky, graniczącym z terytorium Austrii.
- W dniu 2 kwietnia 2025 r. stwierdzono trzecie i czwarte ognisko pryszczycy na Węgrzech w gospodarstwach hodowlanych w Darnózseli (1000 szt. bydła) i Dunakiliti (2500 krów) w komitacie Győr-Moson-Sopron graniczącym z Austrią i Słowacją
- W dniu 4 kwietnia stwierdzono 6 ognisko **znajduje się w południowej Słowacji w powiecie Dunajská Streda, we wsi Jurovák, buhaje 870szt.**

- **W Polsce ostatnie ognisko pryszczycy stwierdzono w 1971 roku.**
- Zakażenia w Europie występowały we Włoszech (1993), w Grecji (1994), Wielkiej Brytanii (2001 i 2007),
- Irlandii, Francji, Holandii (2001), Niemczech (10.01.2025)
- Choroba występuje endemicznie na Bliskim Wschodzie w krajach Azji i Afryki.

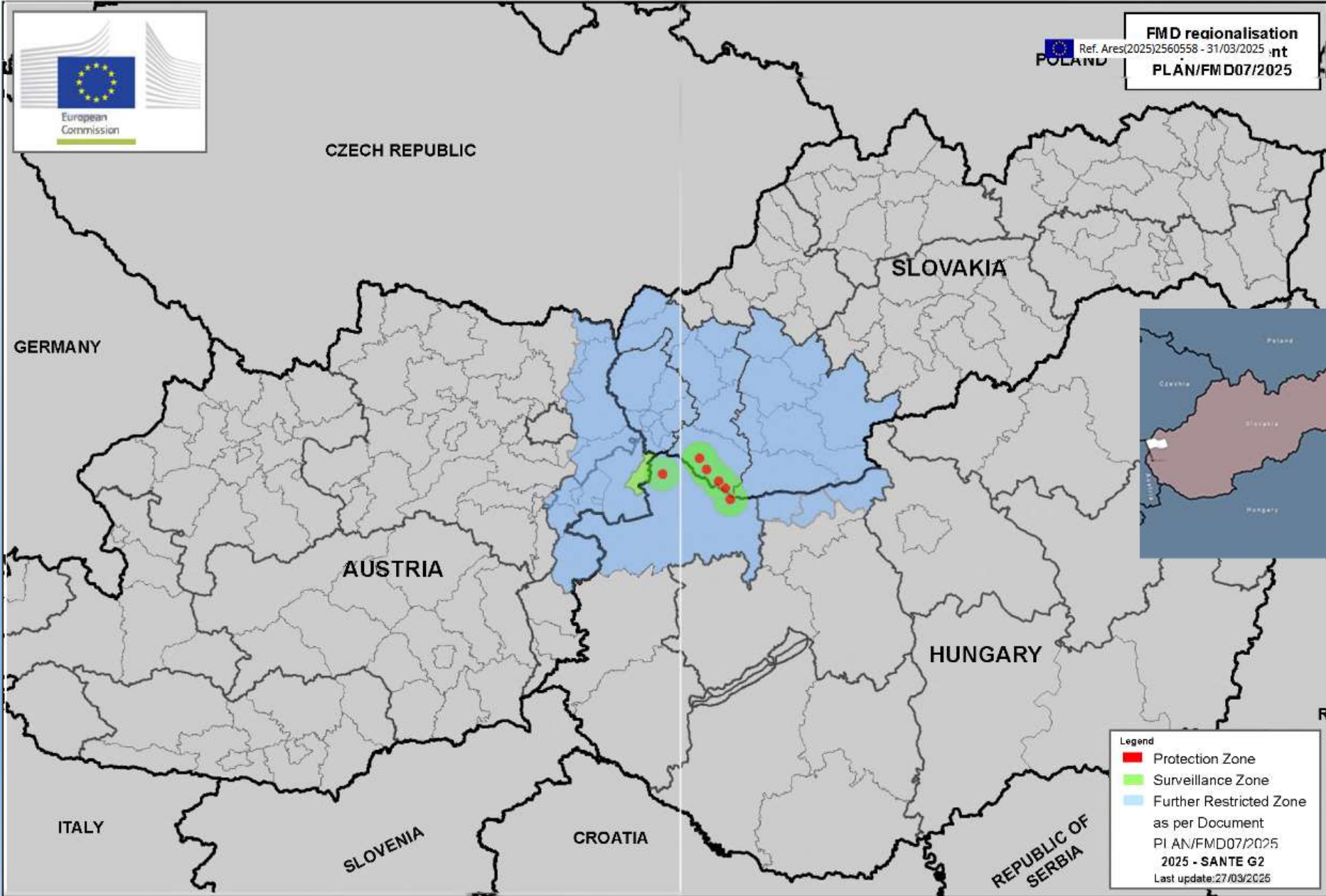

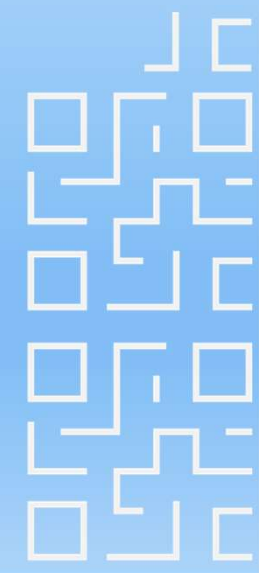
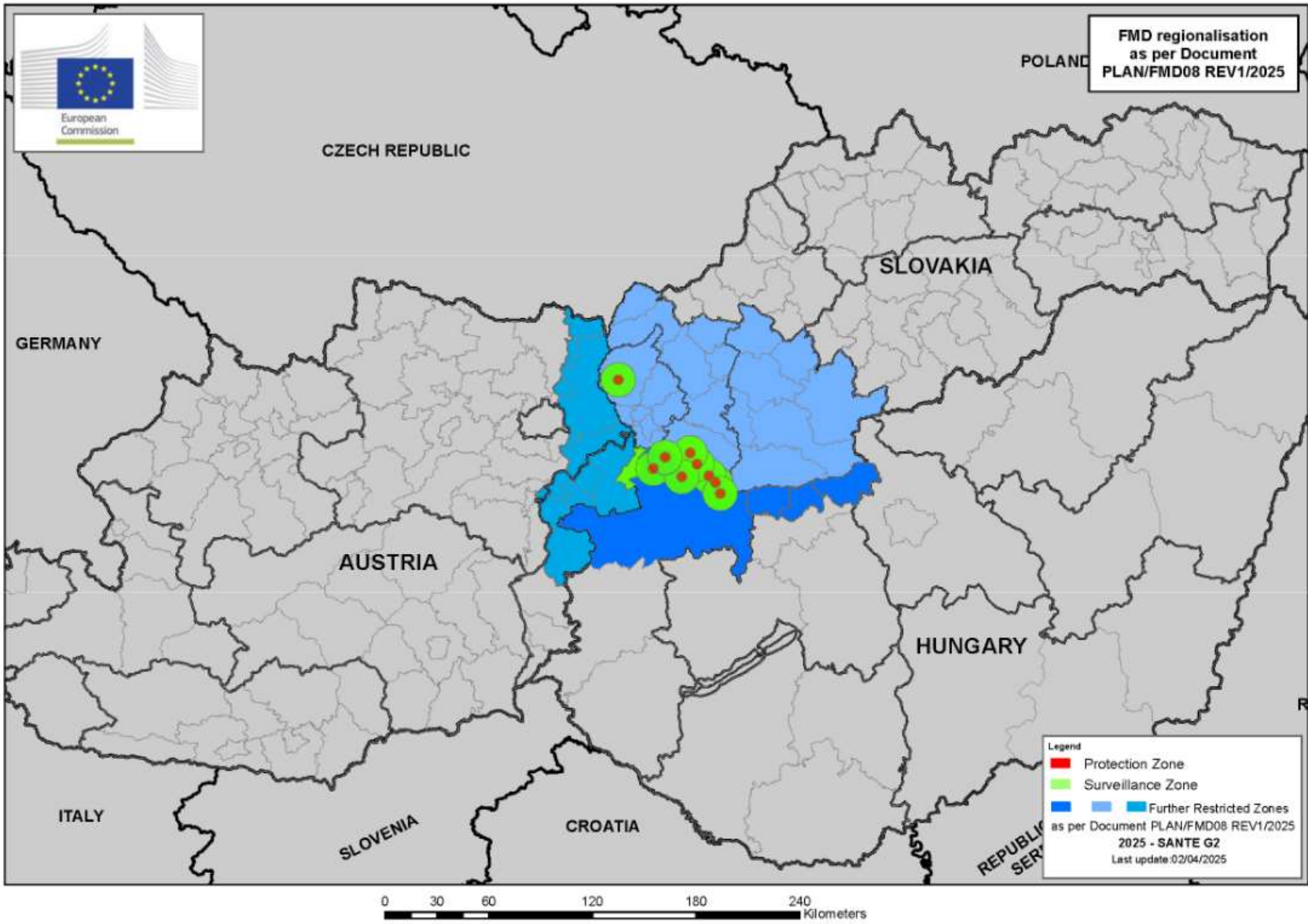

FMD regionalisation
Ref. Ares(2025)2560558 - 31/03/2025 .nt
PLAN/FMD07/2025

Działania służb słowackich

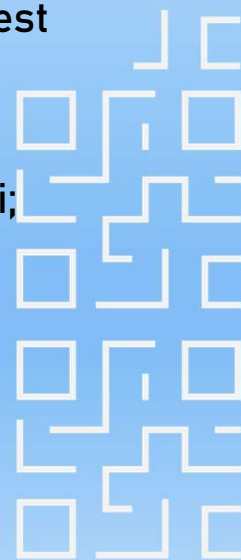
Słowacja

W 4 ogniskach zwierzęta zostały uśmiercone i zakończono procedury wstępnego czyszczenia i dezynfekcji, natomiast w 5 ognisku, potwierdzonym 31.03.2025 r. rozpoczęło szczepienie supresyjne w celu ograniczenia siewstwa wirusa, przed rozpoczęciem depopulacji stada.

W obszarach objętych ograniczeniami słowackie służby weterynaryjne prowadzą wizytacje zakładów, badanie kliniczne zwierząt, pobieranie próbek i badania laboratoryjne.

Ponadto wprowadzono następujące środki kontroli choroby:

- na obszarach objętych ograniczeniami: zapowietrzonym, zagrożonym i buforowym dozwolone jest jedynie przemieszczanie zwierząt parzystokopytnych bezpośrednio do uboju w rzeźni,
- spoza obszarów objętych ograniczeniami w ramach handlu wewnątrzunijnego mogą być certyfikowane wyłącznie przesyłki zwierząt parzystokopytnych wysyłane do uboju w rzeźni,
- transport przez terytorium Słowacji jest możliwy wyłącznie przez rejony nieobjęte restrykcjami; przejazd przez granicę węgiersko - słowacką przez jedno wyznaczone przejście Sahy - Parassapuszta,
- surowe mleko od zwierząt utrzymywanych na obszarach objętych ograniczeniami musi być przewożone bezpośrednio do przetwórstwa.

Działania służb węgierskich i austriackich

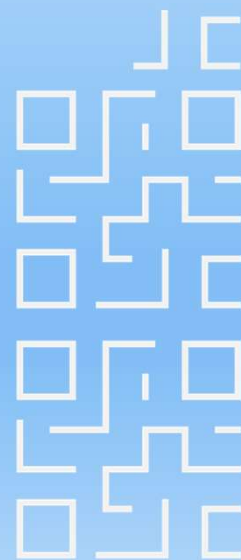
Węgry

W nowych ogniskach przeprowadzono szczepienia supresyjne zwierząt przed rozpoczęciem depopulacji.

- Sprowadzono żołnierzy i wprowadzono nowe środki zapobiegające rozprzestrzenianiu się pryszczycy w niektórych częściach północno-zachodnich Węgier.
- Utworzone zostały punkty dezynfekcji na wszystkich przejściach granicznych od Rajki (przy spotkaniu trzech granic: A, SK, HU) do Ostrzyhomia, a pojazdy będą mogły wjeżdżać i wyjeżdżać dopiero po ich zdezynfekowaniu.
- Ponadto umieszczono przy każdym zjeździe z autostrady M1 na odcinku Hegyeshalom (wejście graniczne z Austrią) do Böny (gmina pod Győr) stacje z matami dezynfekującymi, aby zapobiec wydostaniu się wirusa poza granice komitatu. (portfolio.hu)

Austria

- W związku z wystąpieniem ognisk na Węgrzech oraz na Słowacji również na terytorium Austrii wyznaczona jest strefa zagrożona oraz strefa buforowa. Wszystkie zwierzęta z gospodarstw w obszarze zagrożonym zostały przebadane z wynikiem ujemnym. Obecnie trwa badanie zwierząt w strefie buforowej. Strona austriacka planuje prowadzenie cyklicznie cotygodniowo wszystkich zwierząt w obszarze zagrożonym.
- Z obszarów zapowietrzonych, zagrożonych oraz ze strefy buforowej nie ma możliwości wysyłania zwierząt poza dane państwo

Działania służb polskich

Inspekcja Weterynaryjna (woj. opolskie) koncentruje się na poniższych działaniach:

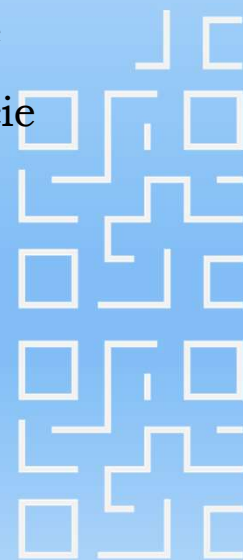
*zabezpieczenie granic (Trzebina i Głuchołazy) – z ITD, Strażą Pożarną, Policją, KAS– kontrole przesyłek, dezynfekcja pojazdów z obszarów objętych restrykcjami, ewentualna odmowa wpuszczenia na teren Polski

*monitorowanie ewentualnych przesyłek zwierząt (kontrola przesyłek w TRACES)
Kontrola wszystkich transportów zwierząt parzystokopytnych sprowadzanych obecnie z Węgier, Słowacji i Niemiec już na miejscach pierwszego rozładunku (rzeźnie, miejsca gromadzenia, gospodarstwa)

* kontrole zdrowia zwierząt w gospodarstwach - skontrolowano zwierzęta, które trafiły ze Słowacji od 20.02.2025:
30 gospodarstw utrzymujących bydło i 1 świnie , w tym jedno gospodarstwo w powiecie opolskim, do którego trafiło polskie bydło od pośrednika z powiatu kluczborskiego, ponieważ miały kontakt ze zwierzętami słowackimi.

Pobrano próby od 66 zwierząt z 6 gospodarstw – wyniki ujemne

* Kampania informacyjna

Pryszczyca -choroba i jej przyczyny

- Zakaźna i zaraźliwa wirusowa choroba **zwierząt parzystokopytnych domowych** (w tym bydła, owiec, kóz, świń) i **dzikich**.
- **Czynnik etiologiczny:**
  - ✓ wirus z rodziny Picornaviridae, rodzaj: Aphovirus
  - ✓ znanych jest siedem serotypów wirusa: A, C, O, Asia 1, SAT 1, SAT 2, SAT 3
- **Okres inkubacji:** minimum 2 dni, maksymalnie 14 dni, najczęściej od 3 do 8 dni. Zakażone zwierzęta już w okresie inkubacji wydalają wirusa zanim pojawią się u nich objawy kliniczne choroby.
- Wirus jest obecny we wszystkich wydalinach i wydzielinach. Wirus wydzielany jest ze śliną, wydychanym powietrzem i moczem już na 24 do 48 godzin przed powstaniem pęcherzy pryszczycowych.

Choroba i jej przyczyny

- **Zakażone zwierzęta wydalają wirusa w dużych ilościach przede wszystkim z:**
  - ✓ płynem surowiczym z pęcherzy oraz z nabłonkiem ścian pęcherzy,
  - ✓ śliną, moczem, kałem, nasieniem, wodami płodowymi,
  - ✓ wydychanym powietrzem: ze względu na wysoce zakaźny charakter choroby, możliwość rozprzestrzenia się drogą aerogenną wraz z aerozolem zakażonym wirusem
- **Źródłem zakażenia może być także:**
  - ✓ drogą pokarmową w wyniku skarmiania skażonej karmy,
  - ✓ przemieszczanie się zakażonych zwierząt lub wszelkich produktów pochodzących od takich zwierząt, zakażonego sprzętu, pojazdów, ludzi.
- **Owady, jako biologiczne wektory nie mają znaczenia** w rozprzestrzenianiu się pryszczycy.

Drogi szerzenia się choroby

- Zakażenie **u przeżuwaczy** najczęściej następuje przez układ oddechowy, wirusem rozproszonym w powietrzu w postaci **zakaźnego aerozolu**.
- Wnikanie wirusa do organizmu zwierząt oraz ich zakażenie jest ułatwione przez występujące uszkodzenia skóry i błon śluzowych - otarcia, pęknięcia skóry kończyn i racic, jamy ustnej, pyska, nosa i wymion.
- **Przeżuwacze** są mniej wrażliwe na zakażenie przez przewód pokarmowym niż świnie, a do zakażenia drogą pokarmową konieczne są większe ilości wirusa.

Choroba i jej przyczyny

- **Transmisja wirusa z wiatrem:**

- ✓ Przenoszenie się choroby z wiatrem nad lądem odbywa się najczęściej na odległość do 10 kilometrów.
- ✓ Istnieje ryzyko transmisji wirusa z wiatrem i zakażenia zwierząt oddalonych od ogniska, pomiędzy którymi nie doszło do bezpośredniego kontaktu.
- ✓ Po uwolnieniu zakażonych aerozoli do atmosfery, tworzy się „strumień”, który ulega rozpraszaniu przez wiatr w kierunku poziomym i pionowym. Aby wystarczająco duże ilości wirusa utrzymywały się blisko powierzchni, rozpraszanie pionowe musi być ograniczone. Jednakże, w sprzyjających warunkach atmosferycznych, masy zakażonego powietrza mogą unosić się pionowo, przebywać znaczne odległości, a następnie powracać do poziomu gruntu.
- ✓ Świnie przez drogi oddechowe wydają duże ilości wirusa wraz z powietrzem, bydło natomiast jest bardzo wrażliwe na zakażenie tą drogą, aspirując zakażony aerozol. Dlatego często występującym sposobem rozprzestrzeniania choroby, jest przenoszenie się wirusa z trzody chlewnej na bydło drogą aerogenną.

Wrażliwość i przeżywalność wirusa w środowisku

- **Wirus jest szczególnie wrażliwy na pH kwaśne poniżej 6.0 i zasadowe powyżej 9.0**
- Wykazuje względnie wysoką oporność na czynniki fizyczne i chemiczne w zależności od pH, wilgotności i temperatury, a także od szczepu wirusa.
- Wirus zachowuje zjadliwość przez długi czas w temperaturze już 4⁰ C i w pH obojętnym. Niskie temperatury poniżej 0⁰ C konserwują wirus pryszczycy. W miejscach zaciemnionych, w wysokiej wilgotności i niskiej temperaturze wirus zachowuje długo zjadliwość.
- W kwaśnym mleku ginie po 24 godzinach, w mięśniach zwierząt po uboju w których pH obniżyło się poniżej 6, po 1 – 2 dniach. Jeśli tusze zostaną szybko schłodzone lub zamrożone zanim pH ulegnie obniżeniu, wirus może w nich przetrwać przez kilka tygodni lub nawet miesięcy w mięśniach, węzłach chłonnych i szpiku kostnym.
- **Większość szczepów wirusa poddana działaniu temperatury 56°C przez 30 minut ulega inaktywacji.**

Wrażliwość i przeżywalność wirusa w środowisku

- **W środowisku wirus może przetrwać w przybliżeniu:**
  - ✓ 50 dni w wodzie,
  - ✓ 74 dni na pastwisku w temperaturze 8–18°C i wysokiej względnej wilgotności,
  - ✓ 26-200 dni w glebie, na workach, sianie lub słomie, w zależności od warunków składowania i warunków klimatycznych,
  - ✓ 35 dni na kartonie, drewnie lub metalu zanieczyszczonych skażoną surowicą, krwią lub tkanką,
- **W okresie letnim wirus może zachować zjadliwość przez kilkanaście dni w glebie, ściekach lub w odchodach. W zimie okres ten wydłuża się do tygodni lub nawet miesięcy.** W glebie, oborniku oraz wysuszonych wydzielinach i wydalinach zwierząt, słomie, sierści i skórze wirus może pozostawać w pełni zjadliwy przez kilka tygodni a nawet dłużej.
- **Wirus znajdujący się w płynach tkankowych lub krwi wyschniętej na różnych materiałach, przechowywanych wewnątrz pomieszczeń w temperaturze pokojowej może pozostawać zakaźny:**
  - ✓ 2 tygodnie na wełnie,
  - ✓ 4 tygodnie na sierści krów,
  - ✓ 11 - 13 tygodni butach.

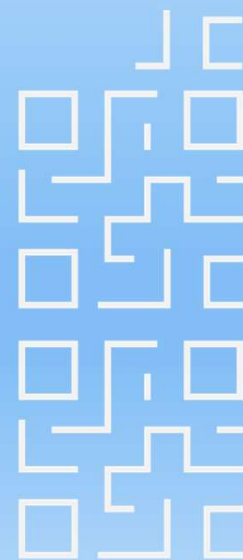
Wrażliwość i przeżywalność wirusa w środowisku

- **Wirus pryszczycy może przetrwać wiele miesięcy w mięsie solonym i peklowanym. Wirus izolowano z:**
  - ✓ kielbas – do 56 dni,
  - ✓ tłuszczu szynki – do 183 dni,
  - ✓ bekonu - do 190 dni,
  - ✓ ostonek jelitowych przetworzonych, pochodzących od doświadczalnie zakażonych owiec, przechowywanych przez 14 dni w temperaturze 4°C.
- **Wirus pryszczycy zachowuje właściwości zakaźne w produktach mlecznych, przechowywanych w niskich temperaturach:**
  - ✓ w mleku i maśle – od 14 do 45 dni, w chłodni,
  - ✓ w odtłuszczonym mleku w proszku – do 2 lat.
- Pasteryzacja w 72°C przez 15 sekund, a następnie natychmiastowe, gwałtowne schłodzenie do temperatury 4,5°C, nie eliminuje całkowicie wirusa pryszczycy z mleka.

Choroba i jej objawy

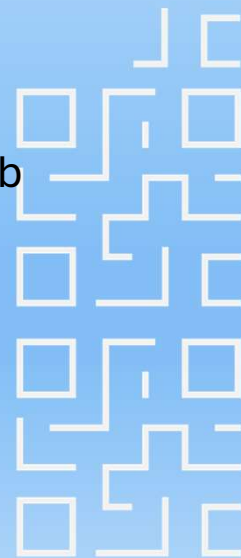
- **Objawy kliniczne:**

- ✓ **pęcherze** wypełnione płynem na skórze i błonach śluzowych w **jamie ustnej, na racicach, na strzykach**
- ✓ kulawizna,
- ✓ **intensywny ślinotok,**
- ✓ gorączka,
- ✓ apatia, osowiałość
- ✓ u bydła mlecznego znaczący spadek produkcji mleka.
- Choroba w stadzie może występować w postaci klasycznej z pęcherzami, gorączką i kulawizną lub w postaci łagodnej ze słabo wyrażonymi objawami klinicznymi.

Choroba i jej objawy

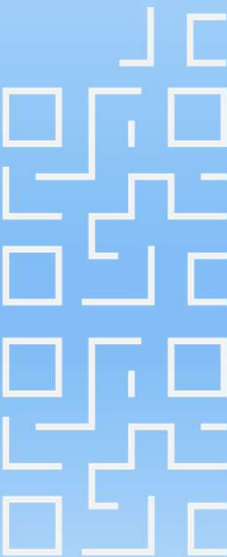
- **U bydła** zwykle objawy są dobrze wyrażone.
- Pęcherze pojawiają się najczęściej na błonach śluzowych jamy ustnej, języka, policzków, dziąseł, warg i podniebienia.
- Przed uformowaniem pęcherza pojawia się blednięcie na niewielkim obszarze, pod którymi gromadzi się płyn.
- **Pęcherze pękają** w czasie 24 godzin od uformowania, **pozostawiając wrzody powierzchniowe**.
- Może dochodzić do rozdzielania się puszek racicowej wzdłuż koronki racic oraz do zżucia puszki racicowej w ciągu 2-6 tygodni od zakażenia.
- **Zwierzęta ślinią się obficie**. Śmiertelność u osobników dorosłych jest zazwyczaj niska lub nie występuje wcale. U cieląt w wyniku zapalenia mięśnia sercowego (myocarditis) śmiertelność osiąga około 50%.

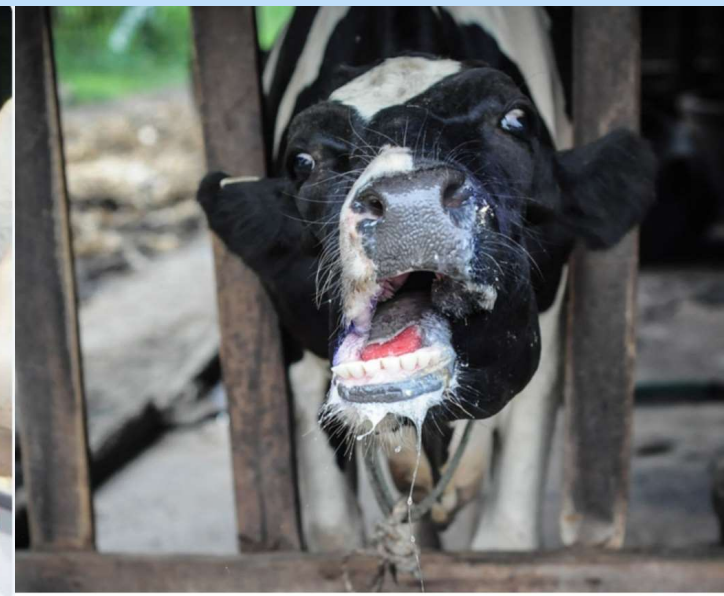
Choroba i jej objawy

Czas	Rodzaj zmian
0 – 2 dni	Miejscowe zblednięcie nabłonka, tworzenie się pęcherzyków i pęcherzy.
1 - 3 dni	Pęcherze świeżo pęknięte, ze strzępkami nabłonka na krawędzi
3 - 10 dni	Pęknięte pęcherze i wrzody bez nabłonka , regeneracja postępująca od krawędzi, blizny na powierzchni po zagojonych wrzodach.
> 10 dni	Otwarte rany gdy wrzody są nadkażone, regeneracja od krawędzi.

Choroba i jej objawy

- U bydła zwykle objawy są dobrze wyrażone.

Choroba i jej objawy

